

ՀՀ Հարկաբյուջետային քաղաքականության հիմնական ուղղությունները արտաքին շոկերի ազդեցությունները նվազեցնելու գործում

Պետրոսյան Գ.Ա.

ՀՀ պետական կառավարման ազդեցիկ /Հայաստան, Երևան/
garik.petrosyan@hotmail.com

Վճռորոշ բառեր՝ հարկաբյուջետային քաղաքականություն, մակրոտնտեսական կայունություն, դինամիկ ընդհանուր հավասարակշռության մոդել, արտաքին տնտեսական շոկեր, Հայաստանի Հանրապետություն

Основные направления фискальной политики для снижения воздействий внешних шоков в Республике Армения

Петросян Г.А.

Академия государственного управления РА (Армения, Ереван),
garik.petrosyan@hotmail.com

Резюме: В статье рассматриваются внешние экономические шоки, которые оказывают значительное влияние на экономику Армении, их влияние на макроэкономические показатели и роль фискальной политики в смягчении негативных последствий внешних шоков. Для этой цели была использована глобальная интегрированная монетарная и фискальная модель, разработанная Международным валютным фондом. Поскольку налогово-бюджетная стимуляция увеличивает дефицит государственного бюджета и, следовательно, государственный долг в статье рассматриваются компенсирование потерь бюджета с помощью других инструментов фискальной политики.

Ключевые слова: фискальная политика, макроэкономическая стабильность, динамическая модель общего равновесия, внешнеэкономический шок, Республика Армения

The main directions of the fiscal policy as a tool for mitigating the negative impact of external shocks in the Republic of Armenia

Petrosyan G.A.

The Public Administration Academy of the RA (Armenia, Yerevan)
garik.petrosyan@hotmail.com

Abstract: The article examines external economic shocks that have a significant impact on Armenian economy, their impact on macroeconomic indicators and the role of fiscal policy in mitigating the negative impacts of external shocks. For the purposes of the assessment, the Global Integrated Monetary and Fiscal (GIMF) model was used, which is a dynamic stochastic general equilibrium model developed by International Monetary Fund. As the fiscal impulse policy increases the state budget deficit and, consequently, the public debt, the article reviews the ways to compensate budget losses through other fiscal tools.

Keywords: fiscal policy, macroeconomic stability, dynamic general equilibrium model, external economic shock, Republic of Armenia

ՀՀ տնտեսական զարգացումների վրա մշտապես իրենց ազդեցությունն են ունենում արտաքին տնտեսական շոկերը, որոնք, անսպասելի առաջանալով, շեղում են ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշները իրենց կայուն վիճակից: Սակայն հարկաբյուջետային կայունացնող քաղաքականության մշակման և իրականացման ընթացքում արտաքին շոկերի ազդեցությունները հնարավորինս ճշգրիտ հաշվի

առնելու համար անհրաժեշտ է բացահայտել դրանց փոխանցման ուղիները և գնահատել դրանց ազդեցությունները ՀՀ մակրոտնտեսական հիմնական ցուցանիշների վրա: Այնուհետև մշակել հարկաբյուջետային քաղաքականության տարբեր սցենարներ, և գնահատելով դրանցից յուրաքանչյուրի դրական ազդեցությունը մակրոտնտեսական կայունացման տեսանկյունից, ընտրել դրանցից մեկը:

Հարկաբյուջետային կայունացնող քաղաքականության ուսումնասիրության ընթացքում գնահատվել են ՀՀ տնտեսության վրա զգալի ազդեցություն ունեցող և հաճախակի կրկնվող հետևյալ արտաքին տնտեսական շոկերը՝

- առևտրային գործընկեր երկրներում պահանջարկի փոփոխությունը,
- մետաղների համաշխարհային գների փոփոխությունները,
- տրանսֆերտների ծավալների փոփոխությունները:

Վերոնշյալ արտաքին տնտեսական շոկերի՝ ՀՀ տնտեսության վրա ազդեցությունը գնահատելու համար օգտագործվել է գլոբալ ինտեգրված դրամավարկային և հարկաբյուջետային (GIMF) մոդելը¹, որն իրենից ներկայացնում է դինամիկ ստոխաստիկ ընդհանուր հավասարակշռության մոդել (DSGE):

GIMF մոդելը մշակվել է ակտիվորեն օգտագործվում է Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կողմից քաղաքականության և ռիսկերի վերլուծության համար: Այն կառուցվել է նորքեյնսյան մակրոտնտեսագիտության սկզբունքների հիման վրա՝ ներառելով տնտեսավարող սուբյեկտների միկրոտնտեսական հիմքերից բխող վարքագծերի օպտիմալացման մեթոդաբանությունը և համալրված է դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունների գործիքակազմով՝ հաշվի առնելով անվանական և իրական կոշտությունները: GIMF-ի հիմնական տարբերությունն այլ DSGE մոդելներից կայանում է նրանում, որ այստեղ տնային տնտեսություններն ունեն սահմանափակ կյանքի տևողություն, հետևաբար նաև սահմանափակ պլանավորման հորիզոն: Բացի դրանից, GIMF-ը հանդիսանում է գլոբալ մոդել՝ ներառելով երեք երկրներ՝ Հայաստան, ԱՄՆ և մնացած երկրները: Այսպիսի հատկություններով մոդելը հնարավորություն է տալիս ուսումնասիրել տարբեր շոկերի ազդեցության հետևանքով տնտեսության մի կայուն վիճակից մեկ այլ կայուն վիճակի տեղափոխվելու շարժընթացը, որտեղ կարևոր դեր են խաղում տնային տնտեսությունների խնայողությունները և հարկաբյուջետային քաղա-

քականությունը²:

Հարկաբյուջետային քաղաքականությունը՝ ինչպես ծախսային, այնպես էլ հարկային, կարճաժամկետում ազդեցություն է ունենում տնտեսական գործակալների վարքագծի վրա՝ խախտելով «Ռիկարդոյի համարժեքության» տեսության հիմնադրույթները: Արդյունքում GIMF-ը բավականին արդյունավետ գործիք է դառնում մշտական շոկերի ուսումնասիրության համար, որոնք նոր կայուն վիճակ են ստեղծում տնտեսությունում՝ արտացոլելով պետական պարտքի փոփոխության թողած մշտական ազդեցությունը³:

Մոդելի գործակիցները

Մոդելում տարբեր փոփոխականների կշիռները բնութագրող գործակիցները, մասնավորապես տարբեր հարկատեսակների, պետական ընթացիկ և կապիտալ ծախսերի, արտահանման, ՀՆԱ-ի ծախսային բաղադրիչների և արտաքին առևտրի տվյալները ներկայացված են որպես տոկոս ՀՆԱ-ում (առանց ԱԱՀ-ի) և հաշվարկվել են փաստացի վիճակագրական տվյալների հիման վրա: Բոլոր հարաբերական ցուցանիշների համար օգտագործվել է 2010-2016թթ. միջին արժեքները՝ օգտագործելով ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալները: Երկարաժամկետ պետական պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցությունը սահմանվել է 40%, որը համապատասխանում է 2017թ. վերջում ընդունված նոր հարկաբյուջետային կանոններին:

Դիսկոնտային գործակիցը (β) ընդունվել է 0.95, որը ընդունված է կիրառել տարեկան DSGE մոդելների համար⁴: Փոխարացնող սերունդներով տնային տնտեսությունների պլանավորման հորիզոնը (կյանքի սպասվող տևողությունը) 20 տարի է, հետևաբար հաջորդ ժամանակահատվածում յուրաքանչյուր տըն-

¹ Kumhof M., Laxton D., Muir D., Mursula S., The Global Integrated Monetary and Fiscal Model (GIMF) – Theoretical Structure, IMF Working Paper 10/34, February 2010, p. 5

² Anderson D., Hunt B., Kortelainen M., Kumhof M., Laxton D., Muir D., Mursula S., Snudden S., Getting to Know GIMF: The Simulation Properties of the Global Integrated Monetary and Fiscal Model, IMF Working Paper, WP/13/55, February 2013, p. 5

³ Coenen G., Erceg C., Freedman C., Furceri D., Kumhof M., Lalonde R., Laxton D., Lindé J., Mourougane A., Muir D., Mursula S., Roberts J., Roeger W., de Resende C., Snudden S., Trabandt M., Veld J., Effects of Fiscal Stimulus in Structural Models, IMF Working Paper Series, WP/10/73, March 2010, p. 12-22

⁴ Sims E., Graduate Macro Theory II: Notes on Quantitative Analysis in DSGE Models, University of Notre Dame, Spring 2011, p. 2

տեսական գործակալի կենդանի մնալու հավանականությունը (θ) ընդունվել է 0.95:

Մոդելի վարքագծային գործակիցները՝ գնագոյացման գործընթացի կոշտությունները, լազային ազդեցությունները, սպառման միջժամանակային փոխարինման առաձգականությունը, սպառման իներցիան և սովորույթները բնութագրող գործակիցները, դրամավարկային քաղաքականության կանոնում առկա տոկոսադրույքի լազային ազդեցության և գնաճին արձագանքող գործակիցները հաշվարկվել են Ա. Մկրտչյանի կողմից կատարված վերլուծությունների հիման վրա⁵: Արտաքին աշխարհը բնութագրող փոփոխականների և գործակիցների համար հիմք են հանդիսացել Կուսմոֆի և Լաքստոնի կողմից իրականացված վերլուծությունները⁶:

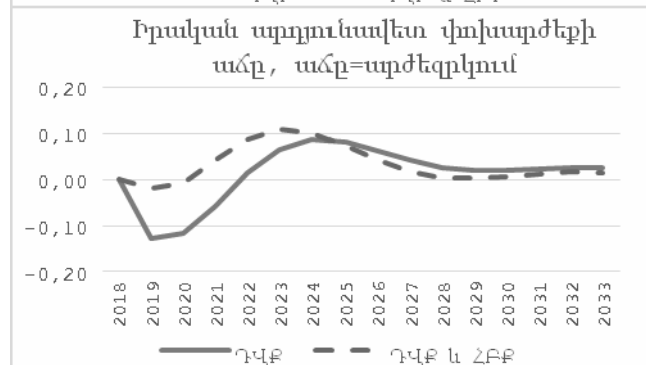
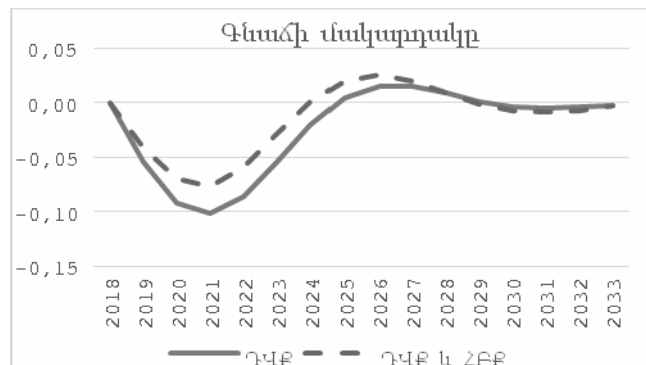
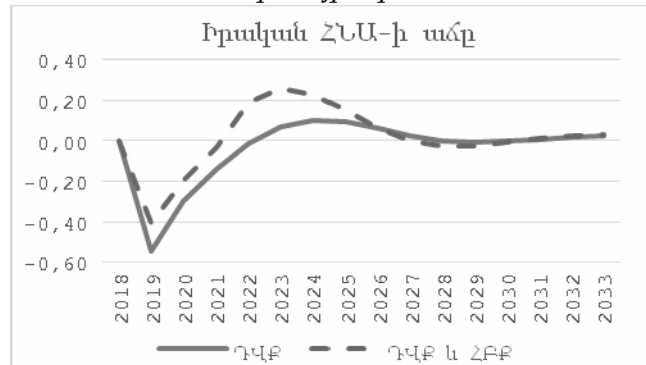
Գնահատման արդյունքները

Աշխատանքում GIMF մոդելի միջոցով իրականացվել է ՀՀ տնտեսության վրա զգալի ազդեցություն ունեցող արտաքին շոկերի ազդեցության գնահատում: Միմուլյացիաների ընթացքում ուսումնասիրվել են մակրոտնտեսական կայունությունը բնութագրող ցուցանիշների արձագանքը արտաքին տնտեսական շոկերին երկու սցենարով: Առաջին դեպքում ուսումնասիրվել է շոկերի ազդեցությունը առանց հարկաբյուջետային քաղաքականության միջամտության, այսինքն կայունացնող քաղաքականություն է վարել միայն կենտրոնական բանկը, իսկ երկրորդ դեպքում, ուսումնասիրվել են հարկաբյուջետային քաղաքականության գործիքակազմի կիրառման արդյունքում արտաքին տնտեսական շոկերի ազդեցությունների փոփոխությունները:

Արտաքին պահանջարկի բացասական շոկը: Գծապատկեր 1-ում ներկայացված են ՀՀ մակրոտնտեսական կայունությունը բնութագրող ցուցանիշների և տնտեսական աճի արձագանքը գործընկեր երկրներում ամբողջական սպառման 1 տոկոսով կրճատմանը, ինչ-

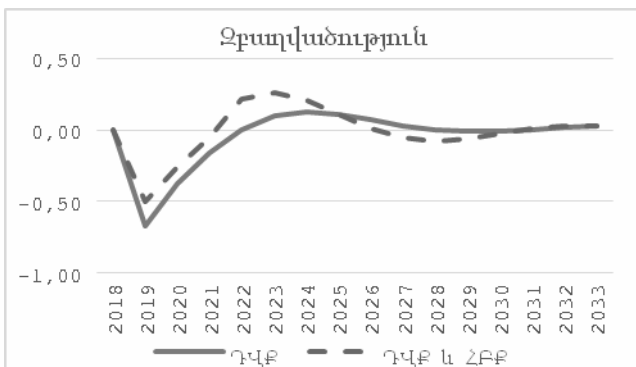
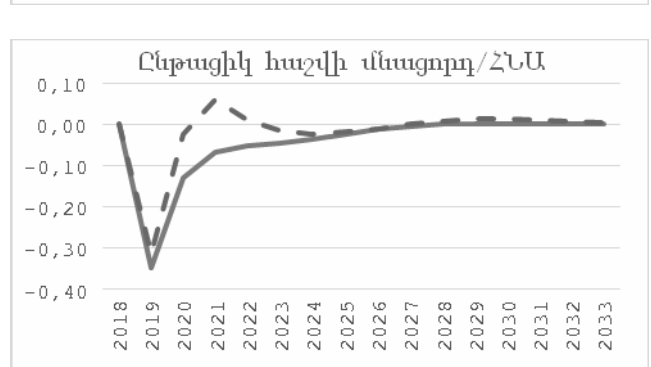
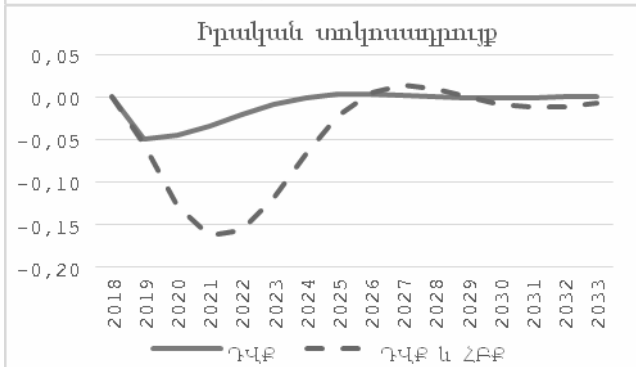
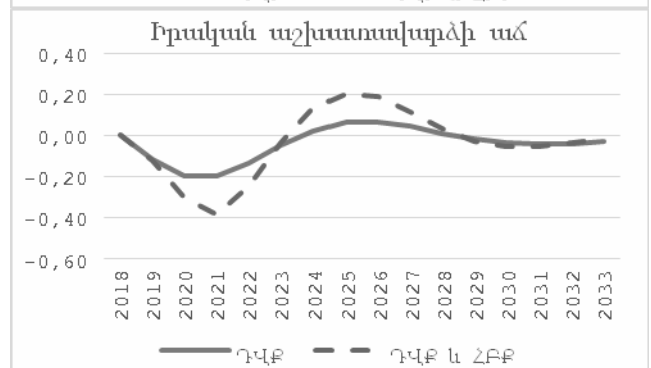
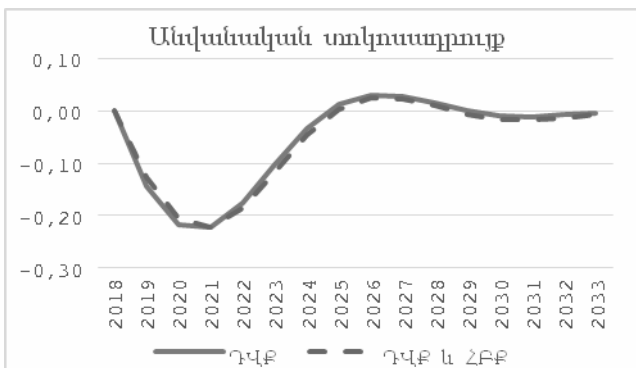
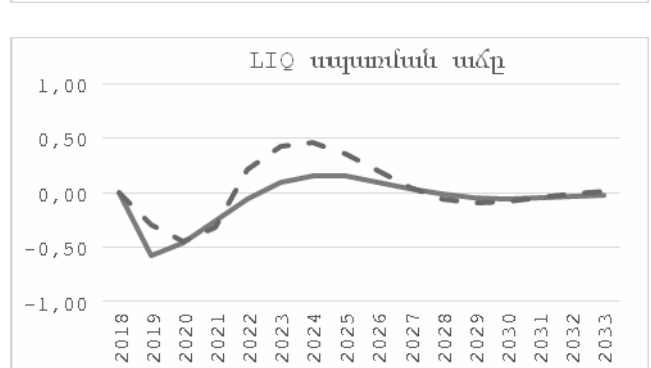
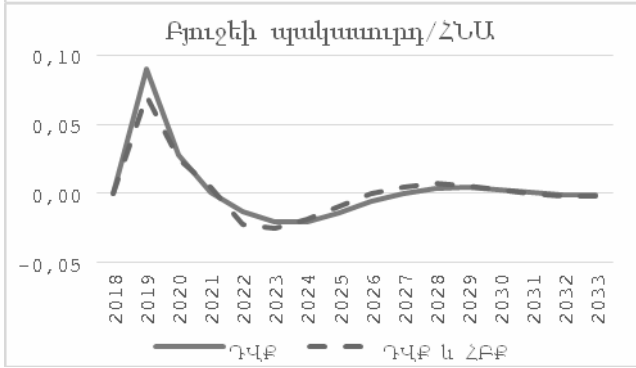
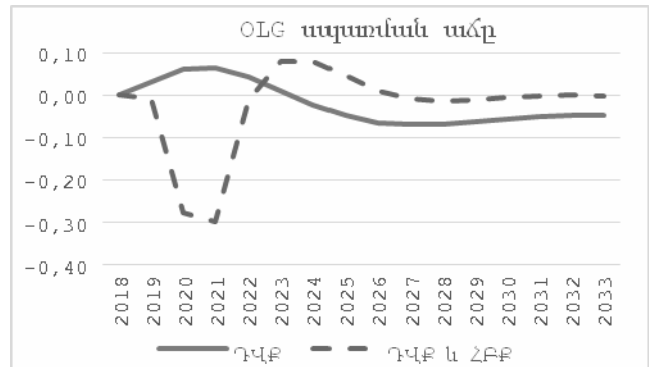
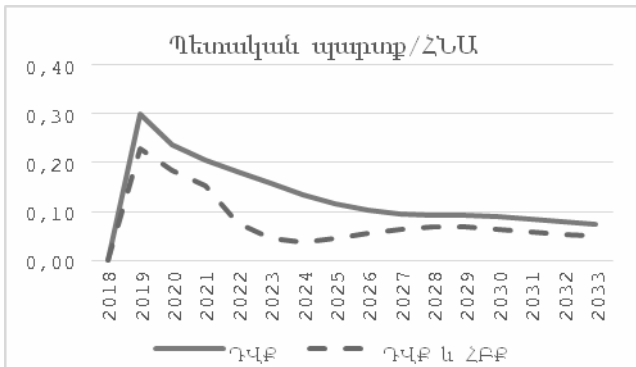
պես նաև նույն ցուցանիշների արձագանքը այն դեպքում, երբ իրականացվել է հարկաբյուջետային կայունացնող քաղաքականություն:

Գծապատկեր 1. ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների արձագանքը արտաքին պահանջարկի բացասական շոկին տարբեր քաղաքականությունների իրականացման դեպքում՝ շեղումը կայուն վիճակից, տոկոսային կետ

⁵ Մկրտչյան Ա. «Փոքր բաց տնտեսության մակրոմոդել Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության համար», ՀՀ Կենտրոնական բանկ, Վերլուծական նյութեր և հետազոտություններ, 2008թ., էջ. 62
⁶ Kumhof M., Laxton D., Muir D., Mursula S., The Global Integrated Monetary and Fiscal Model (GIMF) – Theoretical Structure, IMF Working Paper 10/34, February 2010, pp. 68-70

⁷ ԴՎՔ՝ արտաքին շոկերի ազդեցությունը համապատասխան ցուցանիշի վրա դրամավարկային քաղաքականության իրականացման դեպքում, ԴՎՔ և ՀԲՔ՝ դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունների կոորդինացման դեպքում

Արտաքին պահանջարկի կրճատման բացասական հետևանքները ՀՀ տնտեսության վրա հիմնականում տարածվում են արտաքին առևտրի փոխանցման մեխանիզմով: Առաջնային ազդեցությամբ կրճատվում է արտահանումը, որը պատճառ է դառնում ընթացիկ հաշիվ/ՀՆԱ հարաբերակցության 0.35 տոկոսային կետով վատթարացմանը: Արտաքին պահանջարկի կրճատման պայմաններում տնտեսության արտահանելի հատվածում տեղի է ունե-

նում ամբողջական թողարկման կրճատում, որը հենց առաջին տարում հանգեցնում է իրական ՀՆԱ-ի աճի 0.54 տոկոսային կետով կրճատմանը, զբաղվածության 0.67 տոկոսային կետով նվազմանը և միևնույն ժամանակ իրական աշխատավարձի աճի 0.2 տոկոսային կետով անկմանը: Իրական աշխատավարձի և կազմակերպությունների տնօրինվող եկամտի կրճատման արդյունքում նվազում է ներքին պահանջարկը, որը տանում է սպառման կրճատման:

Հարկաբյուջետային քաղաքականությունն այս դեպքում պետք է լինի խթանող և արտաքին շուկի ազդեցությունը նվազեցնելու համար կրճատի տնտեսությունում միավոր արտադրանքի արժեքը, որպեսզի աճի արտահանողների գնային մրցունակությունը արտաքին շուկայում: Դա կարելի է անել եկամտային հարկի կամ շահութահարկի բեռը նվազեցնելու միջոցով: Սակայն, այսպիսի քաղաքականության իրականացումը կմեծացնի բյուջեի պակասուրդը և պետական պարտքը, որոնք հանդիսանում են մակրոտնտեսական կայունությունը բնութագրող ցուցանիշներ: Հետևաբար, բյուջեի պակասուրդի աճից խուսափելու համար մեր կողմից դիտարկվել է պետական եկամուտների կորստի փոխհատուցումը պետական ընթացիկ ծախսերի նվազեցմամբ:

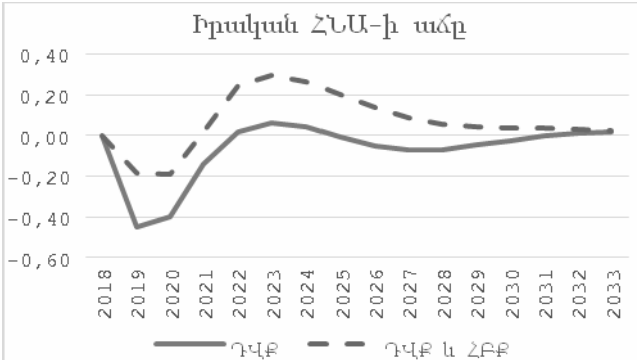
Գծապատկեր 1-ում կարելի է տեսնել, որ վերոնշյալ քաղաքականության իրականացման արդյունքում իրական ՀՆԱ-ի աճի տեմպի դանդաղումն ավելի փոքր է՝ 0.41 տոկոսային հետ, և, միևնույն ժամանակ, չի աճում պետական բյուջեի պակասուրդը:

Սպառումը ներկայացված է առանձին՝ փոխլրացնող սերունդների (OLG, որոնք ներկայացնում են բնակչության բարձր եկամուտներ ունեցողներին) և սահմանափակ իրացվելիությամբ տնային տնտեսությունների բացվածքով (LIQ): LIQ տնային տնտեսությունների սպառումն ավելի տատանողական է և ավելի մեծ չափով է արձագանքում արտաքին շուկի հետևանքով տնօրինվող եկամտի կրճատմանը: Պատճառն այն է, որ LIQ չունեն խնայողություններ, հետևաբար չեն կարողանում հարթեցնել իրենց սպառումը, այն դեպքում, երբ OLG տնային տնտեսությունները եկամտի կրճատման պարագայում օգտագործում են իրենց խնայողությունները՝ ընթացիկ սպառումը նույն մակարդակում պահելու հա-

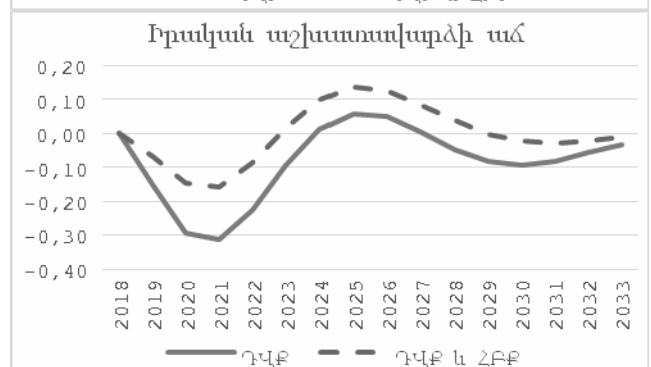
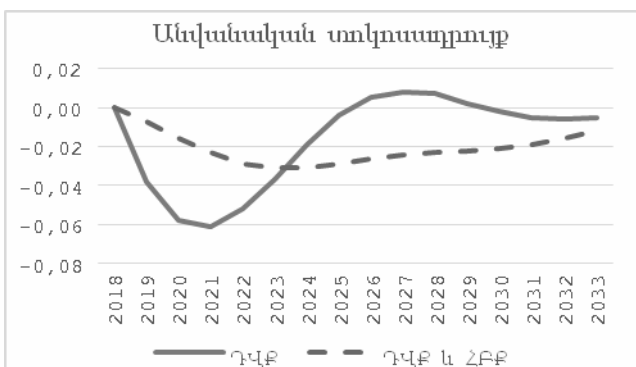
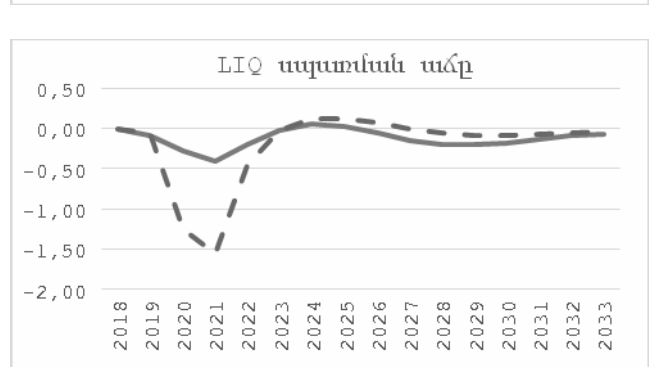
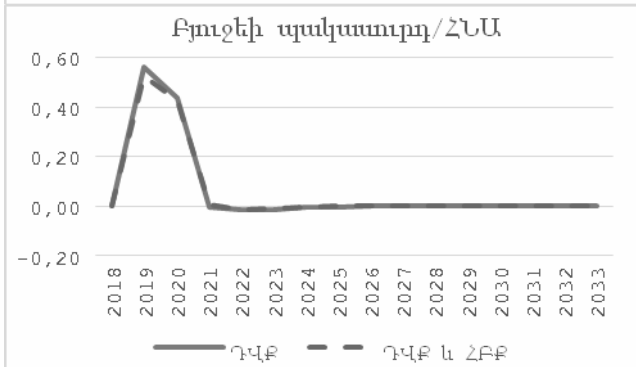
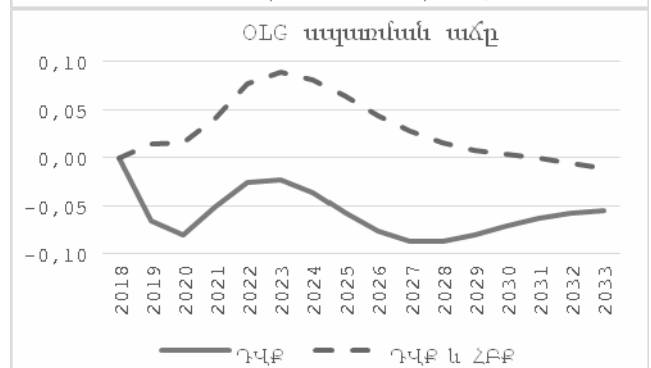
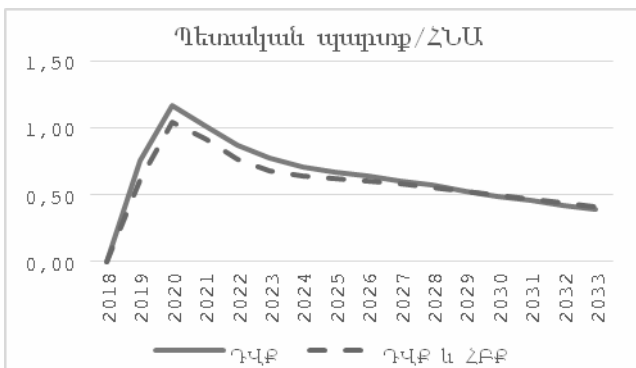
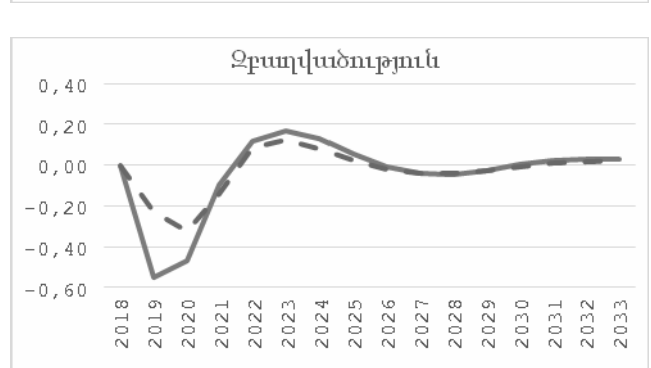
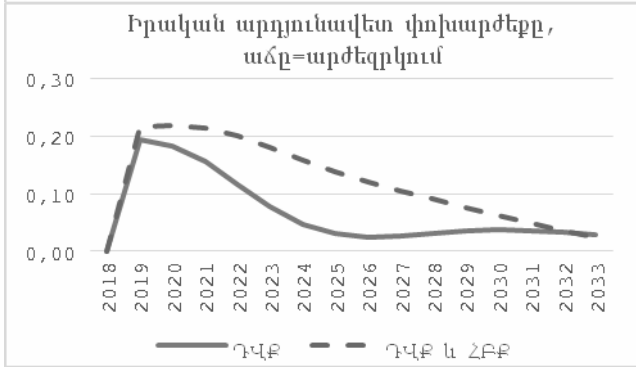
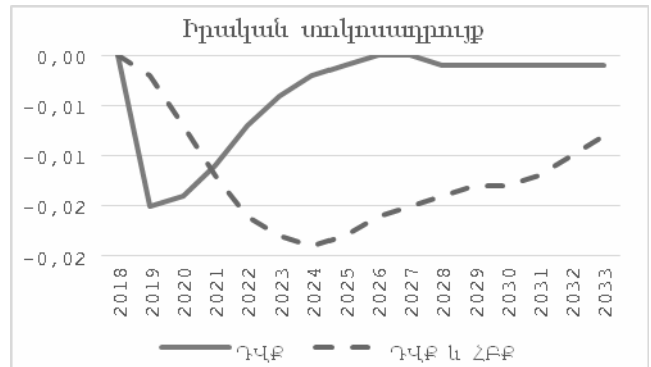
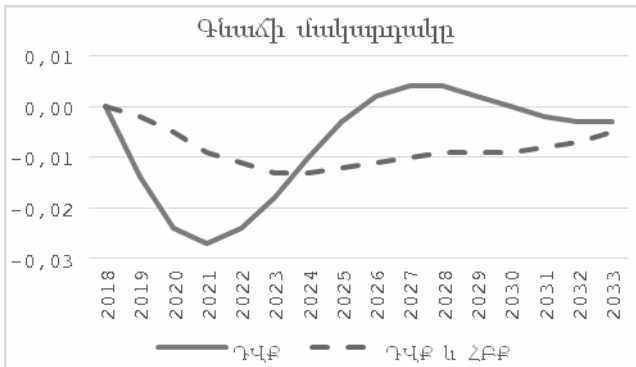
մար: Վերջիններիս սպառումը կրճատվում է պետական ընթացիկ ծախսերի կրճատման հետևանքով, որի հիմնական պատճառը իրական աշխատավարձի անկումն է:

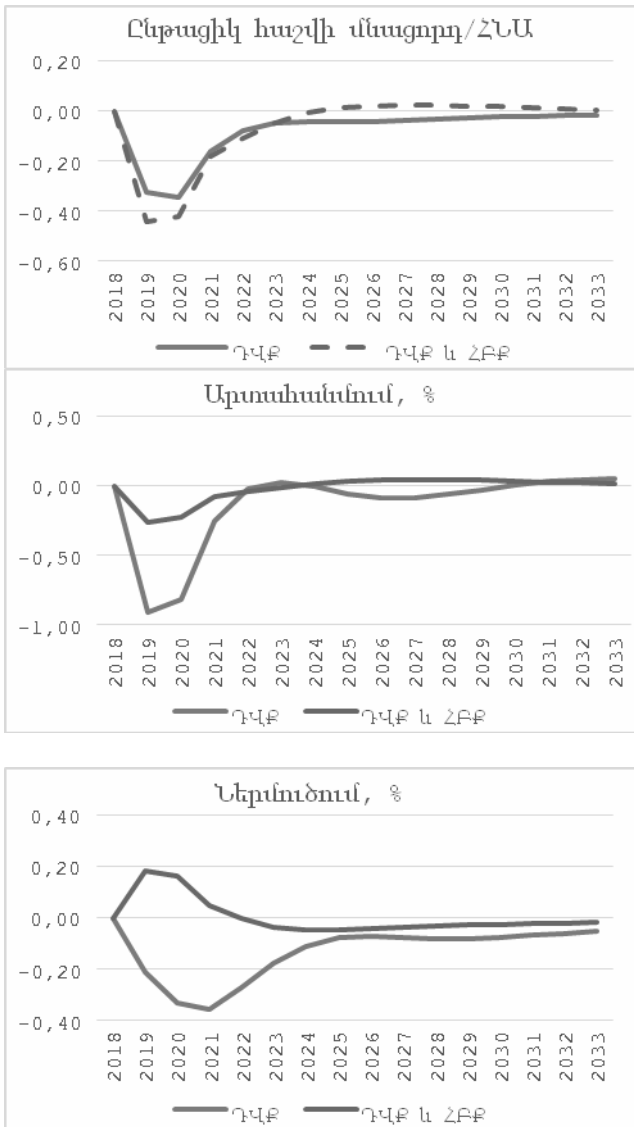
Մետաղների միջազգային գների բացասական շուկը: ՀՀ տնտեսության համար մետաղների միջազգային գների անկումը խիստ բացասական երևույթ է և խաթարում է մակրոտնտեսական կայունությունը: Այս բացասական շուկի ազդեցության չափը գնահատելու համար, GIMF մոդելում դիտարկել ենք հումքային ապրանքների գների անկումը միջազգային շուկայում, որը հանգեցնում է ինչպես ՀՀ արտահանման կրճատմանը, այնպես էլ պետական բյուջեի հարկային եկամուտների կրճատմանը: Շուկի ազդեցությունը գնահատվել է երկու սցենարով. առաջին դեպքում կայունացնող՝ ակկոմոդացիոն քաղաքականություն է իրականացնում միայն կենտրոնական բանկը՝ փոխելով կարճաժամկետ տոկոսադրույքը, իսկ երկրորդ սցենարում կայունացնող քաղաքականությունն իրականացվում է դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունների կոորդինացման միջոցով:

Գծապատկեր 2. ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների արձագանքը պղնձի համաշխարհային գների բացասական շուկին տարբեր քաղաքականությունների իրականացման դեպքում շեղումը կայուն վիճակից, տոկոսային կետ

Պղնձի միջազգային գների անկմանը հարմարվելու համար ՀՀ տնտեսությունում տեղի է ունենում փոխարժեքի արժեզրկում և ներքին գների անկում: Այսինքն, նվազում են հանքարդյունահանման ոլորտում արտադրանքի գները, իսկ փոխարժեքի արժեզրկումը նպաստ

տում է տեղական արտադրանքի գնային մրցունակության պահպանմանը: Սակայն, արտադրանքի գների անկումը կրճատում է արտահանման անվանական ծավալը և շահութաբերությունը հանքարդյունաբերության ոլորտում, հետևաբար՝ այդ ոլորտից վճարվող հարկերը: Ըստ մեր գնահատման, տվյալ բացասական շոկի հետևանքով առաջին տարում արտահանման աճը դանդաղում է 0.91 տոկոսային կետով, իսկ պետական բյուջեի պակասուրդ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը աճում է 0.56 տոկոսային կետով: Քանի որ հանքարդյունաբերությունը կարևոր նշանակություն ունի ողջ տնտեսության համար, այս ոլորտի անկումն ազդում է նաև մյուս ոլորտների վրա: Իրական աշխատավարձը կրճատվում է 0.29 տոկոսով, իսկ գործազրկությունը աճում է 0.55 տոկոսային կետով: Տնային տնտեսությունների եկամուտների կրճատման հետևանքով նվազում է նաև սպառումը և ներմուծումը:

Արդյունքում՝ խաթարվում է մակրոտնտեսական կայունությունը և իրական ՀՆԱ-ի աճը իր կայուն վիճակից նվազում է 0.45 տոկոսային կետով:

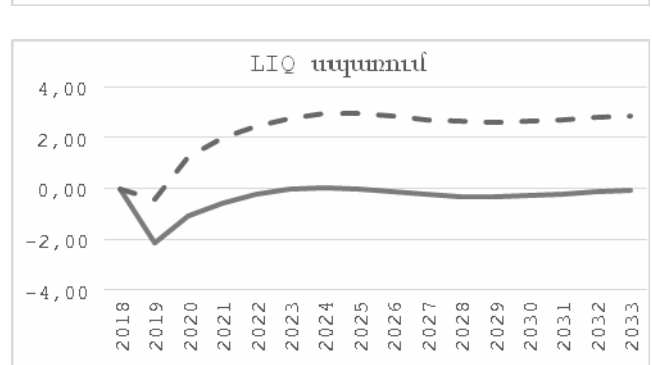
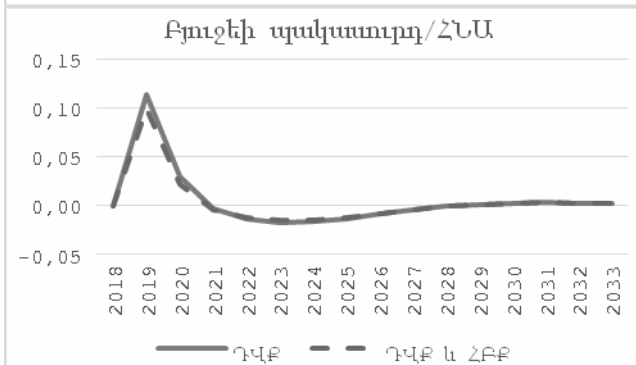
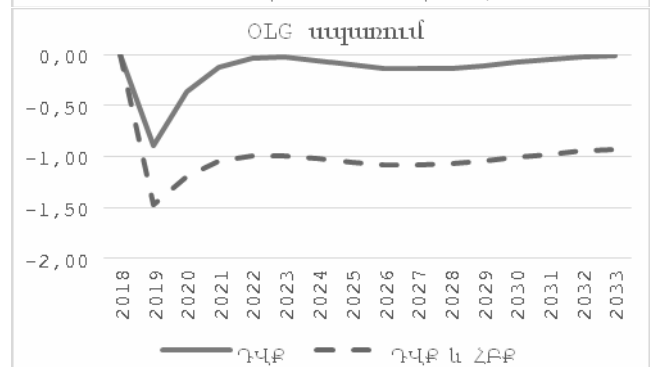
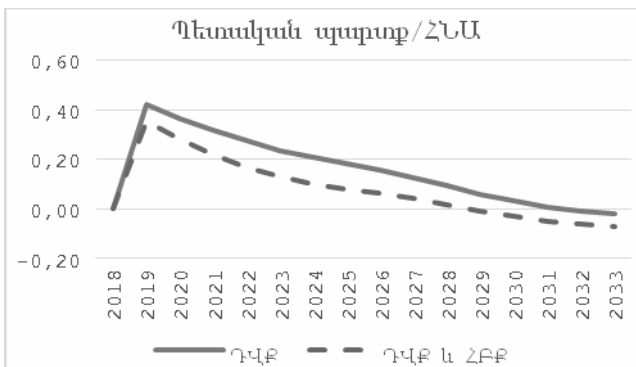
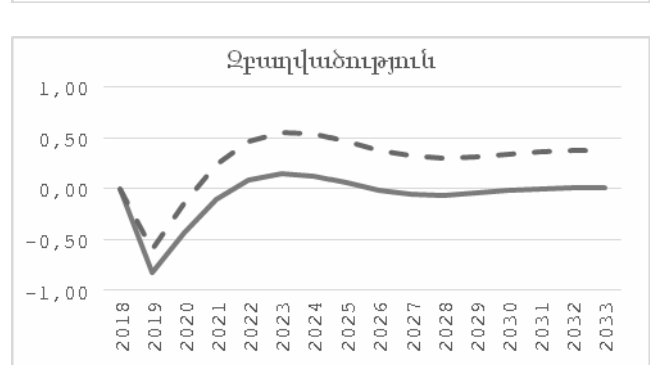
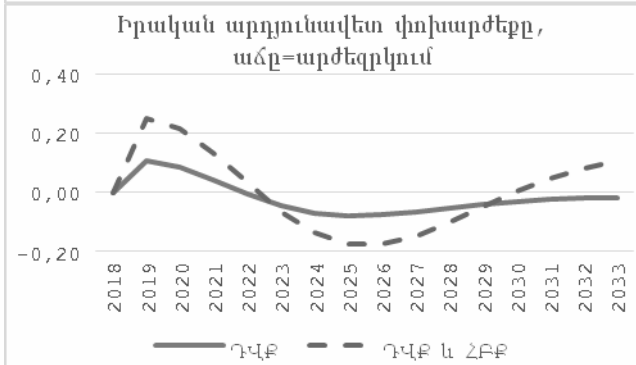
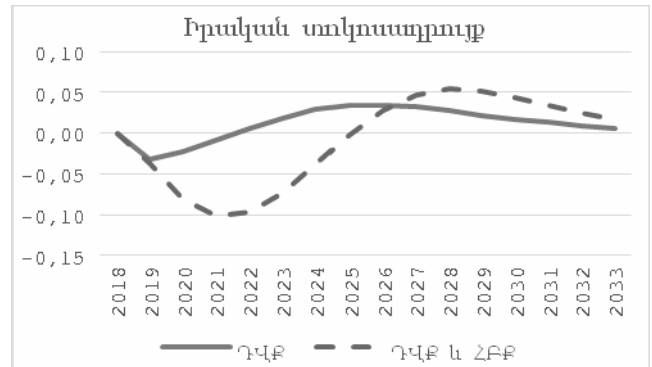
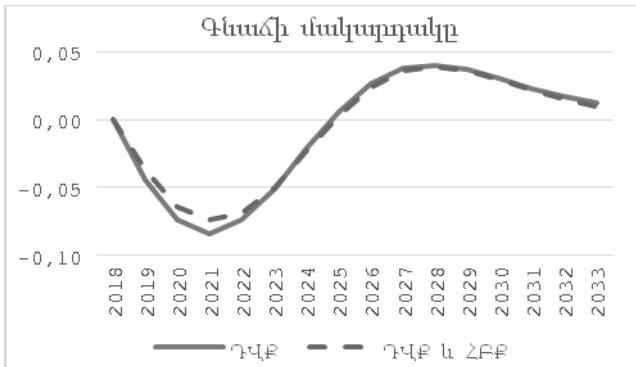
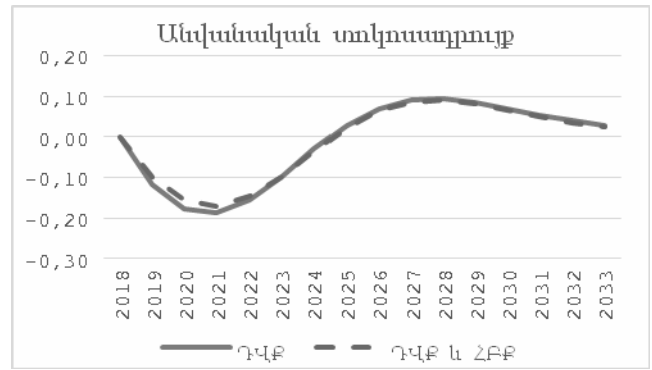
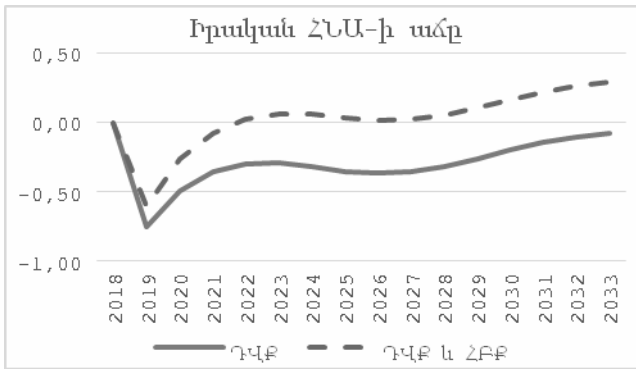
Երկրորդ սցենարում իրականացվում է հարկաբյուջետային խթանող քաղաքականություն՝ կրճատելով արտահանող կազմակերպությունների հարկային բեռը, իսկ պետական բյուջեի եկամուտների կորուստը փոխհատուցվում է ընթացիկ ծախսերի կրճատմամբ: Այս դեպքում հնարավոր է լինում զգալիորեն մեղմել արտահանման անկումը, որը նվազում է 0.26 տոկոսային կետով՝ 0.91-ի փոխարեն: Իրական ՀՆԱ-ի աճի դանդաղումը նույնպես ավելի քիչ է լինում երկրորդ դեպքում և կազմում է 0.18 տոկոսային կետ:

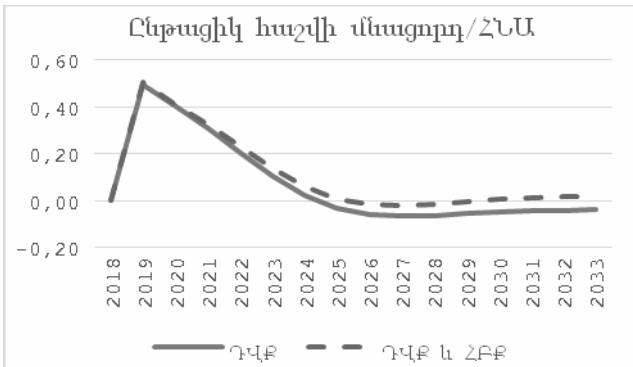
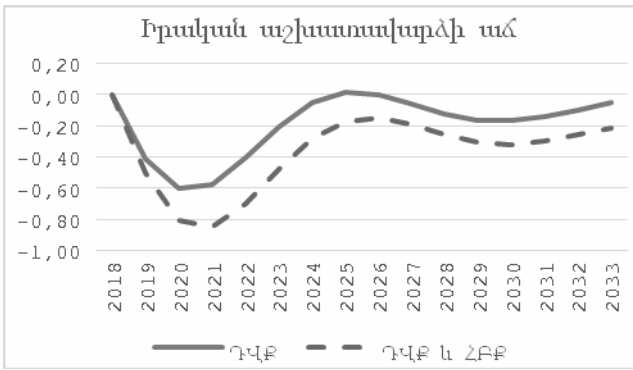
Արտաքին դրամական փոխանցումների կրճատումը:

GIMF մոդելում այս բացասական շոկը մոդելավորելու համար դիտարկել ենք երկիր ներհոսող արտաբաժնի 1 տոկոսով կրճատումը, որը միաժամանակ ազդում է և՛ սպառման, և՛ խնայողությունների վրա: Արտաքին դրամական փոխանցումների կրճատման ազդեցությունները մեղմելու գործում մակրոտնտեսական քաղաքականության հիմնական գործառնությունը պետք է լինի ամբողջական պահանջարկի խթանումը: Այդ պատճառով մոդելում շոկի ազդեցությունն ուսումնասիրվել է խթանող դրամավարկային և հարկաբյուջետային քաղաքականությունների արձագանքը հաշվի առնելով: Այս դեպքում նույնպես, առաջին սցենարում արձագանքում է միայն դրամավարկային քաղաքականությունը, իսկ երկրորդ սցենարում՝ երկու քաղաքականությունները միաժամանակ:

Առաջին սցենարում արտաքին տրանսֆերտների կրճատման հետևանքով իրական արդյունավետ փոխարժեքն առաջին տարում արժեզրկվում է, այնուհետև սկսում է արժևորվել: Դա հիմնականում բացատրվում է ներմուծման 1.16 տոկոսով կրճատմամբ, որն էլ իր հերթին պայմանավորված է բնակչության

Գծապատկեր 31. ՀՀ մակրոտնտեսական ցուցանիշների արձագանքը արտաքին դրամական փոխանցումների բացասական շոկին տարբեր քաղաքականությունների իրականացման դեպքում, շեղումը կայուն վիճակից, տոկոսային կետ

Եկամուտների կրճատման հետևանքով ամբողջական պահանջարկի նվազմամբ: Իրական ՀՆԱ-ի աճը կրճատվում է 0.75 տոկոսային կետով, իսկ խնայողությունների կրճատման պատճառով ներդրումների կրճատումը հանգեցնում է ՀՆԱ-ի պոտենցիալ մակարդակի նվազմանը, հետևաբար ՀՆԱ-ի աճը մնում է ցածր մակարդակում ավելի երկար ժամանակահատված: Ինչպես նախորդ շուկերի դեպքում, այս դեպքում նա, գնաճը նվազում է, որին ի պատասխան կենտրոնական բանկը նվազեցնում է տոկոսադրույքը 0.19 տոկոսային կետով: Սպառումն այս դեպքում նույնպես փոխվում է անհավասարաչափ. OLG տնային տնտեսությունները, օգտագործելով նախկինում կուտակած խնայողությունները, հարթեցնում են իրենց սպառումը, որը նվազում է 0.89 տոկոսով, մինչդեռ սահմանափակ իրացվելիությանը տնային տնտեսությունների սպառումը կրճատվում է 2.16 տոկոսով: Սպառման կրճատման հետևանքով կրճատվում են պետական բյուջեի եկամուտները և աճում է պետական պակասուրդ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը 0.11 տոկոսային կետով: Վերջինս, ՀՆԱ-ի կրճատման հետ միասին հանգեցնում է պետական պարտք/ՀՆԱ հարաբերակցության աճին՝ 0.4 տոկոսային կետով:

Հարկաբյուջետային քաղաքականության միջոցով շուկի ազդեցությունները չեզոքացնե-

լու համար, կառավարությունը կարող է իրականացնել եկամուտների վերաբաշխման արդյունավետության բարձրացման քաղաքականություն, ինչ արդյունքում հնարավոր կլինի մեղմել ցածր եկամուտ ունեցող տնային տնտեսությունների սպառման կրճատումը: GIMF մոդելի միջոցով իրականացված սիմուլյացիաների արդյունքները ցույց են տալիս, որ նման քաղաքականության իրականացման պարագայում արտաքին դրամական փոխանցումների բացասական շուկր ավելի քիչ ազդեցություն է ունենում իրական ՀՆԱ-ի աճի վրա, որը կրճատվում է 0.6 տոկոսային կետով, 0.75-ի փոխարեն: Բացի այդ, հարկաբյուջետային քաղաքականության իրականացման արդյունքում հնարավոր է լինում կրճատել արտաքին շուկի ազդեցությունից վերականգնման ժամանակահատվածը:

Արտաքին շուկերի ազդեցությունները մեղմելու համար անհրաժեշտ է վերլուծել դրանց ազդեցության ուղղությունները և մշակել համապատասխան մակրոտնտեսական քաղաքականությունը: Իրականացված վերլուծությունների արդյունքները ցույց են տալիս, որ դրամավարկային քաղաքականությունը արդյունավետ է շուկերի ազդեցությունների մեղմման տեսանկյունից, սակայն միայն դրա օգտագործումը բավարար չէ: Անհրաժեշտ է նաև մշակել և իրականացնել համապատասխան հարկաբյուջետային քաղաքականություն՝ միևնույն ժամանակ պետական բյուջեի պակասուրդի աճից խուսափելով: Գործընկեր երկրներում պահանջարկի կրճատման, ինչպես նաև մետաղների միջազգային գների բացասական շուկերի առաջացման պարագայում անհրաժեշտ է իրականացնել խթանող հարկային քաղաքականություն՝ միաժամանակ փոխհատուցելով բյուջետային եկամուտների կորուստը պետական ընթացիկ ծախսերի նվազեցմամբ: Արտաքին դրամական փոխանցումների բացասական շուկերի առաջացման դեպքում հարկաբյուջետային քաղաքականության միջոցով պետք է բարձրացնել բնակչության եկամուտների վերաբաշխման արդյունավետությունը, ինչը կօգնի վերականգնել ներքին պահանջարկը առանց պետական բյուջեի դեֆիցիտի աճի:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Մկրտչյան Ա. «Փոքր բաց տնտեսության մակրոմոդել Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության համար», ՀՀ Կենտրոնական բանկ, Վերլուծական նյութեր և հետազոտություններ, 2008թ.
2. Kumhof M., Laxton D., Muir D., Mursula S., The Global Integrated Monetary and Fiscal Model (GIMF) – Theoretical Structure, IMF Working Paper 10/34, February 2010
3. Anderson D., Hunt B., Kortelainen M., Kumhof M., Laxton D., Muir D., Mursula S., Snudden S., Getting to Know GIMF: The Simulation Properties of the Global Integrated Monetary and Fiscal Model, IMF Working Paper, WP/13/55, February 2013
4. Coenen G., Erceg C., Freedman C., Furceri D., Kumhof M., Lalonde R., Laxton D., Lindé J., Mourougane A., Muir D., Mursula S., Roberts J., Roeger W., de Resende C., Snudden S., Trabandt M., Veld J., Effects of Fiscal Stimulus in Structural Models, IMF Working Paper Series, WP/10/73, March 2010
5. Sims E., Graduate Macro Theory II: Notes on Quantitative Analysis in DSGE Models, University of Notre Dame, Spring 2011